

Nr 420.

Av fru Sandström m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till rörelsekapital för domänverket.

I bilaga 30 till årets statsverksproposition hemställes under punkten 3, Rörelsekapital för domänverket, att riksdagen måtte för budgetåret 1953/54 anvisa bl. a. ett investeringsanslag av 22 miljoner kronor för domänverket. Summan avses till fördubbling av statens skogsindustriers aktiekapital. Utöver dessa 22 miljoner kronor begäres dessutom för domänverkets räkning 30 miljoner kronor att tillhandahållas som rörlig kredit.

I motiveringen för utökning av statens skogsindustriers aktiekapital anges, att bolaget för närvarande har ett aktiekapital motsvarande endast 15 procent av årsleveransvärdet, medan motsvarande privata bolag förfogar över ett aktiekapital på betydligt större procent av det genomsnittliga årsleveransvärdet. Det beräknas sålunda — för att siffermässigt kunna mäta skillnaden — att statens skogsindustrier i eget kapital förfogar över endast 40 procent av vad andra skogsindustrier förfogar över. Inom domänstyrelsen har man gjort en överslagsberäkning och kommit fram till att ASSI vid årsslutet 1951 i eget kapital förfogade över 25 procent av balansomslutningen, medan medelkapitalet för nio andra större industriföretag var ungefär det dubbla eller 48 procent.

Den enda slutsats man därefter inom såväl ASSI som domänverket kommit till är att aktiekapitalet måste fördubblas för att likställighet med de privata bolagen i berörda hänseende skall uppnås. Att kapitalökning inte för ASSI:s räkning kunnat ske på för industrierna under senare år gängse sätt anges vara att söka i den omständigheten, att statens skogsindustrier inte förfogat över vinster från egna skogar eller egna vattenfall. Påpekan- det bör emellertid ses i relation till det förhållandet att ASSI har förköps- rätt till råvara från domänverkets skogar, varigenom domänverket alltså måste erhålla de omtalade stora vinsterna. ASSI har emellertid inte kunnat fullgöra betalningarna för av domänverket levererat virke på utsatta betal- ningsterminer — ett förhållande, som väl knappast skulle varit för handen, därest domänverket sålt virket till privata köpare.

Domänstyrelsen anför bl. a., att »vid utgången av kalender- respektive budgetåren från och med den 31 december 1949 har bolaget åtnjutit anstånd med regleringen av till betalning förfallna fordringar för från domänverket inköpt virke med i medeltal cirka 30 000 000 kronor». Detta föranleder emel- lertid inte någon som helst erinran från domänverkets sida med hänsyn till bl. a. utvidgningen av bolagets rörelse.

Jämförelsen med privata bolags ekonomiska status kommer inför dessa redogörelser i en något egendomlig dager. Man kan fråga sig om det är förenligt med sund ekonomi, att ett företag kraftigt utvidgar sin rörelse i stället för att betala råvaruskulderna. För ett privat företag skulle en sådan ekonomisk politik i längden vara ohållbar. Ett statligt företag har emellertid det privilegiet att kunna förfara på det sättet — för att sedan genom statsanslag få inte bara aktiekapitalet ökat utan måhända även den fortsatta rörelsekrediten ordnad. Utvecklingen ifråga skulle kunna försvaras, därest det gällt att under en lågkonjunktur lägga huvudvikten vid sysselsättningsmomentet, men det har från 1949, det av domänverket angivna årtalet, rått en markant högkonjunktur i sysselsättningshänseende och därtill tidvis en överkonjunktur inom just trävarubranschen.

Redovisningen för statens skogsindustrier är och har varit i knapphändigaste laget. Av känd anledning har riksdagen, som skall bevilja de stora anslagen, ingen möjlighet att genom sina revisorer granska bolagets dispositioner. Ehuru riksdagen vid flera tillfällen beslutat och till Kungl. Maj:ts avlåtit skrivelse härom, har dock ännu intet åtgjorts för att bereda riksdagens revisorer eller statens sakrevision tillfälle att granska de statliga bolagens affärstransaktioner. Om man studerar den tioårsberättelse, som ASSI avgav i fjol, har man anledning att sätta en del frågetecken i kanten. I tablån över tillverkning, leveranser och leveransvärden för år 1951 redovisas sågade trävaror, uppgående till 91 728 stds. Av detta har levererats 74 246 stds. Här förefaller det sålunda att finnas överskott i lager. På annat ställe i samma skrift redovisas emellertid för samma år en produktion av 91 700 stds — samma siffra i avrundat tal — men samtidigt redovisas leveranser upp till 92 000 stds. Divergensen mellan leveranssiffrorna ger anledning till frågetecken. Värdet av det levererade virket uppgår till bortåt 100 miljoner kronor, varav största delen gäller export. Med de likvida medel bolaget sålunda fått för trävarorna förefaller det egendomligt, att råvarorna inte kunnat betalas.

Det framhålles i tioårsberättelsen att »det säger sig självt, att bolaget betalar den öppna marknadens priser både för Domänverkets leveranser och för virke från enskilda skogar». Någon officiell redogörelse för det exakta läget beträffande de ekonomiska transaktionerna mellan domänverket och ASSI har veterligt inte framlagts. I statsverkspropositionen återges emellertid ett uttalande från domänverkets sida, som går ut på att domänverkets rörelsemedel skulle vara tillräckliga därest »statens skogsindustrier får möjlighet att vid utsatt förfallotid inleverera domänverkets fordringar för försålt virke utan att taga i anspråk rörelsemedel, som domänverket nu förfogar över». Den citerade meningen är inte ägnad att skingra dunklet kring de ekonomiska förhållandena mellan verket och dess dotterbolag.

Med hänsyn till den oklarhet som råder ifråga om statens skogsindu-

striers ekonomiska transaktioner och med hänsyn till bolagets planerade ytterligare expansion förefaller det vara vanskligt att nu ytterligare försträcka bolaget medel till utökning av aktiekapitalet. Om expansionen fortsätter i samma takt som hittills kommer riksdagen sannolikt att inom en inte alltför avlägsen framtid måhända åter få ta ställning till ytterligare utökning av bolagets aktiekapital, därest man även i fortsättningen vill hålla den angivna relationen mellan årsomslutning och aktiekapital. Under sådana förhållanden ligger det närmast till hands att innan ytterligare medel av den storlek, det här är fråga om, ställes till förfogande, få en klarare bild av bolagets ekonomiska ställning, expansionsplaner och dispositioner av redan investerat kapital.

Med hänsyn till vad sålunda anförts hemställer vi,

att en utredning måtte komma till stånd beträffande statens skogsindustriers ekonomiska ställning, hittills företagna dispositioner och planerad expansion, samt

att riksdagen måtte avslå vad som under punkten 3, rubriken Rörelsekapital för domänverket, begäres för budgetåret 1953/54 i form av anslag till utökning av statens skogsindustriers aktiekapital.

Stockholm den 27 januari 1953.

Ragnhild Sandström.

Gösta Aqvist.

John G. Löfroth.
